

Глобализам и неједнакост

Политика

Плутократија настоји да одржи глобализацију жртвујући кључне елементе демократије, док популизам покушава да сачува привид демократије и смањи изложеност глобализацији

ПРИКАЗ

Радован Пејановић

У књизи „Глобална неједнакост”, коју су рецензирали нобеловци Ангус Дитон и Џозеф Стиглиц, те планетарни економиста Тома Пикети, Бранко Милановић наставља вишедеценијско емпијско истраживање прошлости, садашњости и будућности неједнакости унутар и између земаља, али испитује и ефекте глобализације на дистрибуцију дохотка у свету. Милановић у својој монографији указује на огроман јаз у расподели дохотка у данашњем свету и поставља питање: како ће се ниво неједнакости између грађана света мењати у неколико наредних деценија? Свет ће се ускоро суочити, сматра Бранко Милановић, са ситуацијом у којој ће даљи успон урбане Кине почети да доприноси расту уместо смањивању глобалне неједнакости.

Истражујући проблем неједнакости из глобалне, али и националне перспективе, Милановић покреће и с њим повезана политичка питања. Он сматра да се многи од глобалних проблема политички манифестују на нивоу националних држава. Овај методолошки приступ омогућава нам да разумемо низ политичких енигми: зашто се у САД догодио Трамп, а у В. Британији брегзит, како је могуће ублажити снажне миграторне притиске у Европи и на америчко-мексичкој граници и друга важна политичка питања модерног друштва.

Глобализација је, по Милановићу, све снажнија сила која дотиче све, од наших примања, шанси за запослење, квалитета знања и информација којима располажемо, до цене робе коју свакодневно купујемо. Глобализација такође уводи нова „правила игре” кроз настајуће процесе глобалног управљања (кроз међународне организације и институције). Управо зато је, каже Милановић, време да се испита неједнакост у расподели дохотка не само на националном нивоу (као у прошлом веку) већ и као глобална појава.

Расподела је, наиме, једна од кључних карика друштвене репродукције (производња – расподела – размена – потрошња). Њеним истраживањем долази се до кључних сазнања о друштвеним ресурсима. Проучавање глобалне неједнакости у претходна два века, и нарочито последњој четврти века, омогућава да увидимо колико се свет мењао и мења, често суштински. Успон Западне Европе и Северне Америке, наиме, после индустријске револуције довео је до раста глобалне неједнакости. У новијој историји, брз успон неколико азијских земаља имао је једнако снажан ефекат, што је довело до смањења глобалне неједнакости. Кретање нивоа неједнакости унутар појединих земаља, на пример раст у Енглеској у раним фазама индустријске револуције или у Кини и САД у неколико последњих деценија, такође има важне глобалне последице. Због тога је, по Милановићу, истраживање глобалне неједнакости, у ствари, истраживање економске историје света.

Главни извор из кога црпи информације о глобалној неједнакости јесу анкете домаћинстава. Анализирајући их (након 1988. као полазне тачке) долази до значајних сазнања: успон групе („глобална средња класа”) која се највећим делом налази у Кини и другим земљама „Азије у успону”; стагнација („средње или ниже средње класе”) у богатом делу света; појава глобалне плутократије (оних који се одржавају на власти путем богатства, што је карактеристично за САД). Поред плутократије, други ризик неједнакости је популизам (који води ка постепеном гашењу или рedefинисању фундаменталних грађанских права, која се више не тумаче као неотуђива, него као зависна од добре воље већине). Плутократија настоји да одржи глобализацију жртвујући кључне елементе демократије, док популизам покушава да сачува привид демократије и смањи изложеност глобализацији.

Милановић говори о две врсте сила које смањују ниво неједнакости: „злоћудне” силе (ратови, природне катастрофе, епидемије) и „доброћудне” силе (шире доступно образовање, увећани социјални трансфери, прогресивно опорезивање). Када су ратови у питању, Милановић напомиње да они смањују ниво неједнакости, али доводе и до пада просечног дохотка. У последњем делу књиге (под насловом: „Шта даље?”) нуди десет размишљања о будућности неједнакости и глобализације. У последњој од њих (под називом: „Хоће ли са наставком глобализације неједнакост нестати?”), Милановић одговара: „Не. Добити од глобализације неће бити равномерно распоређене.”

GLOBALNA NEJEDNAKOST

Бранко Милановић, „Глобална неједнакост”, Академска књига, 2016, превео с енглеског Ђорђе Томић